

Érdekes Gastropoda lelet a dudari középső eocénból

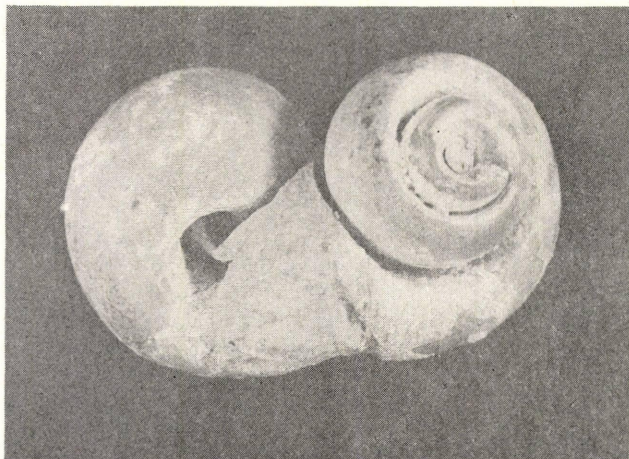
DAVID Árpád

Eger

ABSTRACT: (An interesting gastropoda fossil out of the Dudar middle-Eocene) Stone-kernel of *Ampullina* sp. snails, died during copulation, has been found in the Szócs limestone layer of Middle-Eocene near the village Dudar. Author writes on the place of discovery and the hypothetical course of intercalation.

A Bakony hegységbeli Dudar község környékének eocén korú képződményei igen gazdagok, jó megtartású puhatestű ősmaradványokban, (STRAUSZ, 1963). A településtől mintegy 500 méterre DNY-ra, a Zirc felé vezető műút mentén a középsőeocén szőci mészkő (régi nevén: főnummuliteszes mészkő) foraminifera vázakat tartalmazó, tengeri kifejlődésű 1-1,5 m vastagságú rétegei húzódnak. Az ezen a területen végzett gyűjtés során figyelemreméltó Gastropoda maradvány került napvilágra. A fosszilizáció folyamán a két egyedből álló ősmaradvány csupán csak a szilárd váz belső jellegzetességeit megőrző kőbél formában naradt fenn. A hajdani csigák szájadékkal kapcsolódtak egymáshoz. Oly módon, hogy a két csigaház 40-45°-os szöget zárt be egymással. A fentiek valószínűsítik, hogy a két állatot párosodás közben érte a pusztulás. Recens puhatestűek tanulmányozása során is megfigyeltek már ehhez hasonló szaporodási kapcsolatot (1. kép) (KILIAS, 1971).

A bezáró kőzetben a kőmag környezetében, számos puhatestű ősmaradvány volt jelen, szabályozott beagyazódás nélkül. Ez arra utal, hogy hirtelen nagy tömegű üledékmennyiség borította be ezeket az élőhelyeket, lehetetlenné téve további életműködésüket.

1. kép: A párosodás közben elpusztult csigák kőmagja

A beágyazódás autochton módon történt, s nem volt arra idő, hogy a szállítódás vagy a vízmozgás hatására a párhuzamosan elpusztult csigák szétváljanak, széteszenek (BOGSCH, 1968).

A kómag 37 mm széles és 28 mm a legnagyobb magassága. A nagyobbik csiga esetében ezek a méretek a következők: szélesség 17 mm, magasság 25 mm. A kisebbik csiga szélessége 14 mm, magassága 24 mm.

A méretkülönbséget az ivari dimorfizmus okozhatja. Recens példák bizonyítják, hogy a nőstények gyakran nagyobbak, vagy pedig öblösebb a héjuk (KILIAS, 1971). A csigákat az utolsó kanyarulat nagysága, a kanyarulatok száma, a magasság-szélesség aránya alapján az Ampullina genusba tartozónak vélem (STRAUSZ, 1966).

Az ősmaradványokat FÜKÖH L. gyűjtötte, kinek ezen a helyen is köszönetet mondok, amiért lehetővé tette számomra a páratlan lelet tanulmányozását és leírását. Az ősmaradvány a gyöngyösi Mátra Múzeum gyűjteményét gazdagítja.

TRODALOM

BOGSCH, L. (1968): Általános őslénytan - Tankönyvkiadó, Budapest pp. 111-187.

KILIAS, R. (1971): Puhatestűek állattörzse - Mollusca - in URÁNIA Állatvilág, s. Alsóbbrendű állatok - Gondolat Kiadó, Budapest pp. 211-277.

STRAUSZ, L. (1963): Csigák rétegtani megoszlása a magyarországi eocénben - Földt. Közl. 93 (3): 349-355.

STRAUSZ, L. (1966): Dudari eocén csigák - Geol. Hung. Series P. 33: 1-200

DÁVID Árpád
H-3300 EGER
Faiskola út 6.